

ОШ“ МИЛОЈЕ ПАВЛОВИЋ“

Милосава Влајића 1, Београд

ШКОЛСКИ РАЗВОЈНИ ПЛАН

За период 2019-2023. године

САДРЖАЈ

1.	<i>Лична карта школе</i>	3
2.	<i>Наше снаге и наше слабости</i>	4
3.	<i>Приоритети у остваривању образовно- васпитног рада</i>	5
4.	<i>Реурси школе и средине</i>	6
5.	<i>Мисија</i>	7
6.	<i>Визија</i>	7
7.	<i>Анализа стања</i>	8
8.	<i>Приоритетни правци развоја</i>	9

1. ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ

ОШ „Милоје Павловић“ је установа за образовње и васпитање деце са сметњама у развоју.

Школа је формирана 1973. године и налази се на Бановом брду, у улици Милосава Влајића 1.

Настава је организована у две смене. Због изражене потребе ученика и њихових родитеља у школи је организован продужени боравак, као и посебан превоз.

Васпитно - образовним радом баве се дефектолози различитих профила , психолог, наставници музичке културе, физичког васпитања и енглеског језика. У раду са ученицима користимо посебне методе и средства која су прилагођена њиховим способностима. У школи се примењује рад по наставном плану и програму редовних школа, док се за ученике који не могу пратити тај програм израђују Индивидуални образовни планови.

Уз неговање квалитетног васпитно образовног рада у нашој школи велику пажњу поклањамо уређењу и очувању школске средине, као и безбедности ученика. Улаз у школу је прилагођен особама које користе инвалидска колица и помагала. Поседујемо и паркинг места резервисана за особе са инвалидитетом.

Школа има дигиталну учионицу, „Монтесори кутак“, кабинете за музичку , ликовну културу, сензорну собу и собу за стимулацију, кабинете за индивидуални рад са ученицима, као и добро опремљену библиотеку са медијатеком.

У оквиру наставних и ваннаставних активности ученици имају могућност да користе отворене терене за фудбал и кошарку ,фискултурну салу као и справе за игру које се налазе у школском дворишту.

На нашој интернет страници www.osmilojepavlovic.edu.rs налази се све о животу школе.

Наш мото је:

"Помози ми да урадим сам"

2. СНАГЕ И СЛАБОСТИ

2.1. *Наше снаге су:*

- високо стручан наставни кадар;
- креативност и ентузијазам наставног кадра;
- праћење савремених метода и имплементација у раду;
- индивидуалан приступ сваком ученику;
- Припремни предшколски програм;
- подршка масовним школама;
- свеобухватно праћење и подршка;
- Образовање одраслих
- естетска и функционална уређеност школе која задовољава све безбедносне захтеве;
- специјализовани простори за корективни рад са ученицима;
- опремљеност школе асистивном технологијом;
- поштовање личности ученика, родитеља и наставника;
- стручна професионална оријентација ученика;
- отвореност за сарадњу;

2.2. *Наше слабости су:*

- недовољно промовисање активности школе на друштвеним мрежама;
- слабије укључивање родитеља у рад школе
- слабије организовање дружења ученика ван наставе
- недостатак простора за организовање проширених делатности за које постоје идеје и заинтересованост за реализацију

3. ПРИОРИТЕТИ У ОСТВАРИВАЊУ ОБРАЗОВНО –ВАСПИТНОГ РАДА

3.1. Развојни план школе садржи приоритете у остваривању образовно –васпитног рада, план, носиоце активности, критеријуме и мерила за вредновање планираних активности и друга питања од зачаја за развој установе, и то :

1. Мере унапређивања образовно- васпитног рада на основу анализе резултата ученика на завршном испиту
2. Мере унапређивања доступности одговарајућих облика подршке и разумних прилагођавања и квалитета образовања и васпитања
3. Мере превенције насиља и повећања сарадње међу ученицима, наставницима и родитељима
4. Мере превенције осипања ученика
5. Друге мере усмерене на достизање циљева образовања и васпитања који превазилазе садржаје појединих наставних предмета
6. План припреме за завршни испит
7. План укључивања школе у националне и међународне развојне пројекте
8. План струшног усавршавања наставника, стручних сарадника , сарадника у настави и директора
9. Мере за увођење иновативних метода наставе, учења и оцењивања ученика
10. План напредовања и стицања звања наставника, стручних сарадника и сарадника у настави

11. План укључивања родитеља, односно другог законског заступника у рад школе
12. План сарадње и умрежавања са другим школама и установама
13. Друга питања од значаја за школу.

4. РЕСУРСИ ШКОЛЕ И СРЕДИНЕ

4.1. Ресурси школе

Материјално технички и просторни услови:

- 9 учионица
- кабинет за музичко васпитање
- три кабинета за индивидуални рад (логопедске вежбе, психомоторне вежбе и корективно превентивне вежбе и игре)
- сензорна соба
- соба за стимулацију психомоторног развоја
- кабинет за рану интервенцију
- фискултура сала са справарницом, свлачионицама и туш кабинама
- хидро блок за вежбе у води
- библиотека са читаоницом и медијатеком
- Монтесори кутак
- дигитална учионица

- кројачка радионица
- школска зборница
- просторија за продужени боравак
- дистрибутивна кухиња са трпезаријом
- просторија за рад школског психолога
- просторија за рад специјалног педагога
- просторија за рад директора
- игралиште на отвореном
- спортски терен
- просторија за административно-финансијску службу
- просторија за помоћно техничко особље

МОНТЕСОРИ КУТАК И СЕНЗОРНА СОБА

***САЛА ЗА СТИМУЛАЦИЈУ ПСИХОМОТОРНОГ РАЗВОЈА И САЛА ЗА ФИЗИЧКО
ВАСПИТАЊЕ***

КАБИНЕТ ЗА РАНУ ИНТЕРВЕНЦИЈУ И ХИДРО БЛОК

НАШЕ ДВОРИШТЕ

Кадровски услови:

Радно место	Послови	Број извршилаца
Директор у посебним условима	Руковођење установом	1
Школски психолог у посебним условима	Стручна служба	1
Специјални педагог у посебним условима	Стручна служба	1
Библиотекар у посебним условима	Стручна служба	1
Наставник у посебним условима	Предметна настава	5
Дефектолог – наставник са одељењским старешинством у посебним условима	Разредна настава	20
Дефектолог – наставник у комбинованом одељењу од 3 разреда у посебним условима	Разредна настава	2
Наставник у продуженом боравку у посебним условима	Васпитач у продуженом боравку	4
Дефектолог – наставник у посебним условима	Логопедске вежбе	3
Дефектолог – наставник у посебним условима	Психомоторне вежбе	2
Дефектолог – наставник у посебним условима	Корективно превентивне вежбе и игре	2
Наставник за израду дидактичког материјала за ученике са сензомоторичким сметњама	Израда дидактичког материјала ученике са сензомоторичким сметњама	1
Секретар школе у посебним условима	Административно-правни послови	1
Руководилац финансијско-рачуноводствених послова	Финансијско - рачуноводствени послови	1
Сервирка у посебним условима	Техничко-помоћно особље	1
Спремачица у посебним условима	Техничко-помоћно особље	4
Домар у посебним условима	Техничко-помоћно особље	1
Медицинска сестра у посебним условима	Превентивно-здравствени рад	4

4.2.Ресурси средине:

У непосредној близини школе налазе се:

-Дом здравља“Др Симо Милошевић“

-биоскоп“Рода“

-биоскоп“Шумадија“

-„Галерија 73“

-КЦ „Чукарица“

-Спортски центар „Кошутњак“

-ЈП „Ада Циганлија“

-ЈП „Хидодром“

-Црвени крст Чукарица

-Спомен парк

Школа сарађује са :

-Карате клубом “Рода“ и Карате клубом “Чукарица“

-Друштво за помоћ МНРО Чукарица

-Удружење за заштиту особа са посебним потребама“Путоказ“

- Плесни клубови „Калипсо“ „Беоденсе“ „Наталија и Ивица“

- Удружење „Наше руке“

- Удружење „Цврчак и мрав“

5.МИСИЈА

Улога наше школе је васпитање и образовање, помоћ и подршка деци и омладини са проблемима у учењу и развоју.

6. ВИЗИЈА

Желимо отворену школу која ће деци , омладини и одраслима са проблемима у развоју и учењу пружити знања и вештине потребне у свакодневном животу, а њиховим породицима стручну помоћ и подршку.

7.АНАЛИЗА СТАЊА: ПРОЦЕНА ПОТРЕБА ШКОЛЕ

Анализа стања и доношење новог Школског развојног плана извршено је на основу:

- самовредновања рада школе у школској 2018/2019. години
- анкетирања родитеља и ученика
- извештаја о обавњеном стручном надзору и процене школе
- у оквиру Школског развојног плана налазе се мере превенције насиља и повећање сарадње међу ученицима, наставницима и родитељима:

-Програм заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања

Када је реч о превентивним активностима:

1. Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика
2. Правилник понашања у школи ученика, запослених и родитеља
3. Кроз Школски развојни план у оквиру спровођења циљева спроводити мере заштите ученика
4. Свакодневна дежурстава наставника у време рада школе
5. Видео надзоре школске зграде
6. План васпитног рада школе обухвата информисање о циљевима и задацима превенције насиља за ученике, родитеље, наставнике, час разредног старешине, час одељенске заједнице, путем грађанског васпитања, паноа, предавања, ненасилне комуникације, сарадње на свим нивоима са свим члановима и учесницима школског живота , учење „ја порука,, у комуникацији, тимско одлучивање
7. Стална и правремена комуникација на свим нивоима у школи (појединац, вршњачка група, одељенске заједнице, стручни органи школе, родитељски састанак, савет родитеља)
8. Информисање родитеља и наставника о обавезама и одговорности у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања кроз разговор , групни и индивидуалани
9. Појачани васпитни рад ради развијања самоодговорности и друштвено одговорног понашања, као анализирање инцидентних ситуација са елементима насиља које се одигравају у просторијама школе

Радионичарски рад са ученицима на препознавању ризика насиља и начинама реаговања када се деси

-мере превенције осипања ученика из школе се остварују у оквиру превентивног рада са ученицима и саветодавног рада са родитељима. Појачане мере се остварују код ученика и родитеља старијих разреда где постоји тенденција склапања малолетничких бракова.

-мере усмерене на достизање циљева образовања и васпитања који превазилазе садржај појединих наставних предмета, као и прирема полагања и унапређивање рада на основу резултата завршног испита

-укључивање школе у националне и међународне пројекте

-кроз развојне циљеве планирано је усваршавања наставника, стручних сарадника и директора као и план сарадње и умрежавања са другим школама и установама

- укључивања родитеља, односно другог законског заступника у рад школе

Обрадом података из ова два извора дошли смо до следеће процене потреба

7.1. ПРОЦЕНА ПОТРЕБА

- побољшати промоцију школе путем друштвених мрежа
- активније укључити родитеље у рад школе - обележавање битних датума и културних дешавања
- рад са децом од најмлађег узраста у циљу стимулисања деце са ризико фактором и развојним сметњама и едукација родитеља
- увођење иновативних метода -код ученика акценат ставити на усвајање знања и вештина примењљивих у свакодневном животу
- пружити саветодавну помоћ предшколским установама и школама у раду са децом са тешкоћама у учењу
- унапредити образовно –васпитни рад на основу анализе резултата ученика на завршном испиту и кроз циљеве припремити ученике за полагање
- остварити пријатну атмосферу и превенцију било каквог насиља међу ученицима, наставницима и родитељима - кроз рад у остваривању развојних циљева
- утврдити мере превенције осипања ученика, као и друге мере усмерене на достизање циљева образовања и васпитања који превазилазе садржај појединих наставних предмета
- укључити школу у националне и међународне развојне пројекте
- радити на остваривању плана стручног усавршавања наставника, стручних сарадника и директора

На основу горе наведеног дефинисали смо приоритетне правце развоја школе и развојне циљеве.

8. ПРИОРИТЕТНИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА

НАШИ ПРИОРИТЕТНИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА

- развој социјалних вештина код ученика

- примена третмана у оквиру ране интервенције
- промоција рада школе
- мобилни тим
- сарадња са родитељима кроз обележавање празника и битних датума

8.1.Развојни циљ

Развој социјалних вештина код ученика са сметњама у развоју и код ученика редовних школа

ЗАДАТАК 1 :

Тренинг социјалних вештина за ученике са сметњама у развоју

Социјалне вештине су ка циљу усмерена, интеракцијски и ситуацијски прикладна понашања, која

су научена и под контролом појединца. Главне карактеристике социјалних вештина су:

- Усвајају се учењем;
- Укључују делотворне и адекватне одговоре;
- Омогућавају подршку околине;
- Интерактивне су по природи;
- Под утицајем су личних карактеристика и карактеристика средине и ситуације;
- Недостаци ових вештина могу се унапређивати.

Недостатак социјалних вештина често се повезује са проблемима у понашању и делинквентним понашањем. Социјалне вештине су значајан протективни фактор и један су од услова за здрав и квалитетан развој деце. Деца и млади(редовне популације као и деца са сметњама у развоју) који немају развијене социјалне вештине, су у већем ризику за проблеме прилагођавања социјалним ситуацијама, у ризику за проблеме менталног здравља, и појаве проблема у понашању, и код њих постоје тешкоће успостављања и одржавања односа са вршњацима и људима из околине.

Тренинг социјалних вештина може се примењивати као превентивна, рано интервентна или третманска интервенција, у индивидуалном или групном раду.

АКТИВНОСТИ, НОСИОЦИ, ВРЕМЕ:

а) Припремне активности:

Фомирање тима, специјални педагог-2, дефектолог –олигофренолог и дефектолог соматопед

Подела задужења, договор тима и времену и месту реализације активности, Планирање реализације у складу са школским календаром, припрема документације, израда материјала

б) Процену социјалних вештина

ученика ОШ “Милоје Павловић“, (директне опсервације, интервју са наставницима и родитељима, социометрија, скале *SocialSkills RatingSystem–SSRS, AMMP подскала социјално-понашање*)

в) Реализација тренинга

рад на усвајању и унапређивању проценом утврђених вештина(потребних за остваривање позитивних интеракција и избегавање негативних социјалних реакција) циљне групе, путем ефективних стратегија за развој истих. Тренинг се реализује 2-3 пута недељно кроз рад у малим групама(до 8 ученика). Активности тренинга ослањају се и на радионичарски модел рада. Групе се формирају по критеријуму идентификованих вештина која се треба подстицати . Једну групу води 2 наставника. Тренинг се реализује у току школске године.

г) Мониторинг

подразумева вођење текућих белешки понашања, чек листе, анализу истих, затим, разговори са наставницима и родитељима

д) Евалуација.

Активности мониторинга активности евалуације подразумевају ретест скалама и упитник за родитеље и наставнике на крају реализације тренинга. Анализа добихених података и израда извештаја.

Циљна група:

Циљну групу тренинга чине ученици ОШ “Милоје Павловић“ од 1.-8. разреда, за које је поступком процене установљена потреба за додатним подстицањем развоја социјалних вештина.

Носиоци:

-тим за развој социјалних вештина –специјални педагог -2, дефектолог олигофренолог и дефектолог соматопед- најмање 4 извршиоца

Трајање : септембар-јун 2019/2023

АКТИВНОСТИ	НАЧИН РАДА	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ	МЕСТО
Припремне активности	Састанци	Руководилац развојног циља, Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022.г.	школа
Процена и анализа	Опсетвација, Тестирање,Интервју	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022.г.	Школа
Формирање група ученика	Састанак	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022.г.	Школа
Израда плана и програма	Састанак, Индив.рад члановаТима	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022.г.	Школа
Израда материјала	Заједнички и индив. Рад чланова Тима	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022.г.	Школа
Припрема инструмената мониторинга	Састанак, Индив.ангажовање чланова	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022.г.	Школа
Рад са ученицима	Радионице	Тим	Октобар-јун 2019.,2020., 2021.,2022 2-3 пута недељно	Учионица, сала, заједница
Мониторинг	Разговори, Прикупљање података	Тим	Током године	Школа
Евалуација	Примена инструмената		Крај маја 2019,2020.,	Школа

	евалуације		2021.,2022.г.	
Израда извештаја реализацији	Састанак, Индив.ангажовање	Тим, Руководилац Тима	Јун 2019,2020., 2021.,2022.г.	Школа

ЕВАЛУАЦИЈА:

Критеријум успеха:

- 70% ученика показује боље резултате на ретесту
- 70% родитеља задовољно реализованим тренингом
- 70% наставника сматра да је тренинг допринео подстицању социјалних вештина

Инструменти мерења:

- скеле
- интервју
- упитници за родитеље и наставнике

Детаљан план активности тренинга биће део Годишњег програма рада школе.

ЗАДАТАК 2:

Тренинг социјалних вештина за ученике редовних школа, као мера превенције проблема у понашању

АКТИВНОСТИ, НОСИОЦИ, ВРЕМЕ:

а) Припремне активности:

Фомирање тима, подела задужења, избор редовне школе и склапање споразума о сарадњи, договор тима и времену и месту реализације активности, припрема документације, израда материјала

б) Процену

социјалних вештина циљне групе (директне опсервације, интервју са наставницима и родитељима, социометрија, примена скала за процену социјалног понашања у школи

в) Реализација тренинга

- рад на усвајању и унапређивању проценом утврђених вештина, смањење ризика за укључивање циљне групе у ризична понашања. Тренинг се реализује 2-3 пута недељно кроз индивидуалан или рад у групама (до 15 ученика). Групе се формирају по критеријуму проценом идентификованих вештина која се треба подстицати. У групном раду примењује се радионичарски метод. Тренинг подразумева примену ефективних стратегија. Једну групу води 2 наставника . Тренинг се реализује у току школске године.

Реализација тренинга путем индивидуалног рада, такође подразумева процену, припрема материјала, реализација индивидуалних тренинга, мониторинг, евалуација и израду извештаја о раду.

г) Мониторинг

подразумева вођење текућих белешки понашања, чеклисте, анализу истих, затим, разговори са наставницима и родитељима

д) Евалуација.

Активности мониторинга активности евалуације подразумевају ретест скалама и упитник за родитеље и наставнике на крају реализације тренинга. Анализа добијених података и израда извештаја.

Циљна група:

Циљну групу чине ученици редовних школа од 1.-4. разреда (2 групе по 15 ученика) за које је поступком процене установљена потреба за додатним подстицањем развоја социјалних вештина. Са овом групом ученика тренинг се спроводи кроз групни рад. Индивидуално спровођење тренинга планирано је за ученике другог циклуса образовања

Носиоци:

-тим за развој социјалних вештина код ученика редовних школа–специјални педагог -2, дефектолог олигофренолог и дефектолог соматопед- најмање 4 извршиоца

Трајање Тренинга: септембар-јун 2019/2023

Напомена:

У првој години спровођења ШРП- а, планирана је сарадња са једном редовном школом. Повећање броја школа планирано је од друге године ШРП-а а у зависности од расположивих људских ресурса за реализацију Тренинга.

АКТИВНОСТ И	НАЧИН РАДА	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ	МЕСТО
----------------	------------	---------	-------	-------

Припремне активности	Састанци	Руководилацразвојногциља, Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022. г.	школа
Процена и анализа	Опсетвација, Тестирање,Интервју	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022. г.	Редовна школа
Формирање група ученика	Састанак	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022. г.	Школа
Израда плана и програма	Састанак, Индив.рад члановаТима	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022. г.	Школа
Израда материјала	Заједнички и индив. Рад чланова Тима	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022. г.	Школа
Припрема инструмената мониторинга	Састанак, Индив.ангажовање чланова	Тим	Септембар 2019,2020., 2021.,2022. г.	Школа
Рад са ученицима	Радионице	Тим	Октобар-јун 2019.,2020., 2021.,2022 2-3 пута недељно	Учионица редовне школе, сала, заједница
Мониторинг	Разговори, Прикупљање података	Тим	Током године	Редовна школа
Евалуација	Примена инструмената		Крај маја 2019,2020., 2021.,2022.	Редовна школа

	евалуације		Г.	
Изrada извештаја реализацији	Састанак, Индив.ангажовање	Тим, Руководилац Тима	Јун 2019,2020., 2021.,2022. Г.	Школа

ЕВАЛУАЦИЈА:

Критеријум успеха:

- 70% ученика показује боље резултате на ретесту
- 70% родитеља задовољно реализованим тренингом
- 80% наставника сматра да је тренинг допринео подстицању социјалних вештина

Инструменти мерења:

- Скале
- Интервју
- упитници за родитеље и наставнике

Динамика:

Евалуација ће се радити на крају сваке школске године, а коначна евалуација јуна 2023.

8.2.Развојни циљ

Рана интервенција

РАНА ИНТЕРВЕНЦИЈА И ЊЕН ЗНАЧАЈ БАЗИРАН НА ИСТРАЖИВАЊИМА

Рана интервенција представља низ неопходних третмана усмерених на децу која показују неки степен измена у развојном току или припадају некој ризичној групи деце и њихове породице у циљу задовољавања њихових потреба. То је рани, континуирани и свеобухватни третман.

Циљ ране интервенције је да спречи или минимализује настанак развојних сметњи и поремећаја и да на тај начин обезбеди активно и што успешније и самосталније учешће детета у друштвеном животу. Она је усмерена на подстицање сензомоторног, емоционалног, социјалног и интелектуалног развоја детета.

Прве године живота имају изузетан значај за целокупни физички, психомоторички, психосоцијални као и развој детета у сензорној и говорној области, са битним утицајем на каснија постигнућа у одраслом добу. Развој мозга је најинтезивнији у првим месецима и годинама живота и ангажовање тог огромног природног развојног потенцијала директно зависи од искуства и стимулуса којима је дете изложено у овом периоду.

Рана развојна фаза детета нуди знатне могућности за постизање пуних развојних потенцијала, али носи и ризике да се бројни и разноврсни подстицајни утицаји занемаре, пропусти или наруше. Поред тога, значајно је да интезивни развој централног нервног система у првим месецима и годинама живота даје могућност компензације одређених можданих и чулних оштећења насталих дејством различитих пренаталних, перинаталних или поснаталних чинилаца. Захваљујући томе, ране интервенције, усмерене на децу са ризиком за настанак сметњи, имају кључни значај за постизање нормализације развојних функција.

Према подацима Светске здравствене организације (у даљем тексту СЗО) око 5 % деце млађе од 14 година има сметње у развоју. Процент деце са развојним тешкоћама у високо развијеним земљама креће се око 7%, а сматра се да је у мање развијеним земљама (међу којима је и Република Србија) тај удео знатно већи.

Подаци здравствених институција показују да 60% деце на узрасту до три године у нашој земљи има евидентирано благо патолошко стање а свако треће дете полази у школу са неким развојним проблемом.

Према истраживању УНИЦЕФ-а за период 2005-2006. година на узрасту деце од две до девет година 11,3% деце има поремећаје вида, слуха и говора. Ови подаци нису обухватили децу са поремећајима моторике и евидентно је да би проценат деце био много већи. Од 20 до 30% популације деце у нашој средини има неки облик психофизиолошког и говорног поремећаја. Подаци Здравствено – статистичког годишњака Републике Србије из 2006. године показују да од броја живорођене децеу тој години, 17,974 имало неки облик патолошког стања по рођењу, што је 25% популације живорођене деце - **Уредба о националном програму превентивне здравствене заштите деце са психофизиолошким поремећајима и говорном патологијом** („Сл. гласник РС“, број 15/2009).

Током 2015. године, наша школа је спровела истраживање броја ученика основних школа на **ГО Чукарица** који имају развојне сметње и проблеме у учењу и понашању. У истраживању је учествовало 15 школа и 8404 ученика. Резултати истраживања су да оштећење вида има 6.17%, говора 17,04%, психомоторике 7,64%, понашања 27,47%, сметње у учењу 15,66%, заостаје у савладавању наставног градива 8,8% ученика.

Сви горе наведени подаци, као и бројни незванични, указују на забрињавајући пораст деце са развојним сметњама и поремећајима у понашању. Такође је у порасту број самохраних родитеља деце са проблемима у развоју.

Сви горе наведени подаци, као и бројни незванични, указују на забрињавајући пораст деце са развојним сметњама и поремећајима у понашању. Такође је у порасту број самохраних родитеља деце са проблемима у развоју.

Улагања у рани развој и интервенцију су и економски најисплативији. Овакви програми враћају добит од улагања у опсегу од 2 до 17 пута, тј. за сваки уложени динар у раном периоду развоја детета остварује се уштеда од 17 динара у каснијем добу.

ПРОГРАМ РАНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

Директну циљну групу овог Програма чине деца од 0 до 6 година која на диференцијално дијагностичкој процени показују неки степен заостајања у моторичком, интелектуалном, комуникативном, говорно – језичком, социјалном, емоционалном развоју, развоју пажње и понашања, вида и слуха и деца која су изложена неком фактору ризика.

Индиректну циљну групу чине породице и окружење.

Резултати деловања ране интервенције вишеструко се увећавају заједничким деловањем више система, пре свега повезивањем и успостављањем одрживих веза између здравствених и образовних институција.

I – Фактори ризика

У средини у којој дете живи, на развој детета делују различити фактори ризика, као и заштитни фактори. Они представљају одређене карактеристике родитеља/ породице, шире средине и детета. Развојни утицаји су често комбинација повољних (стимулативних и заштитних) и неповољних, угрожавајућих искустава. Фактори ризика и заштитни фактори утичу на ток развоја тако што повећавају и умањују вероватноћу појаве развојних одступања и поремећаја.

Фактори ризика могу бити биолошки, психолошки и социјални, а њихов утицај се протеже од пренаталног, преко перинаталног, до постнаталног периода.

Према времену деловања, фактори ризика су:

1. Пренатални

- старост мајке (испод 16 или преко 40 година)
- болести мајке у првих 16 недеља трудноће (рубеоле, цитомегало вирус)
- ЦМВ, токсоплазмоза, херпес симплекс, трепонема палидум, листериоза, варичеле)
- психијатријска обољења код родитеља
- наследна обољења, хромозомски поремећаји

- хроничне болести мајке (шећерна болест, повишен крвни притисак, срчана, бубрежна и ендокрина обољења, бронхијална астма, обољења крви, епилепсија, болести зависности, алкохолизам, пушење, интоксикације)
- малигна обољења, ХИВ/сида
- гојазност и потхрањеност труднице
- хипертензија изазвана трудноћом
- вантелесна оплодња – лош социјално-економски статус
- изложеност дрогама или алкохолу
- операције на материци и нежељени догађаји током претходних трудноћа: спонтани побачај, мртворођење, превремени порођај
- крварење у актуелној трудноћи
- нежељена, непланирана трудноћа
- лоши партнерски односи
- лоша искуства у примарној породици

2. Перинатални

- превремени порођај (пре 37. гестацијске недеље)
- пренесеност (после 42. гестацијске недеље)
- мала телесна маса на рођењу
- порођај завршен вакумом
- развојне аномалије централног нервног система
- интраутерина или интрапартална асфиксија
- интракранијална крварења и едем
- хипоксично-исхемична енцефалопатија
- ниска вредност Апгар скорa (мање од 5)
- хипогликемија (испод 1,65 mmol/l)
- хипербилирубинемична (преко 200 μ mol/l)
- конгениталне малформације

- генетски поремећаји и тешки поремећаји метаболизма
- неонаталне инфекције (сепса, менингоенцефалитис)
- неонаталне конвулзије, апноичне и цијанотичне кризе
- постнатална хипоксија

3. Постнатални

• Везани за дете

- сензорни и моторни поремећаји (оштећење вида, оштећење слуха, церебрална парализа)
- значајнија развојна кашњења
- хроничне болести, животно опасна обољења
- анемија, минерална или витаминска дефицијенција
- потхрањеност, нутритивна дефицијенција
- несигурна приврженост
- тежак темперамент

• Везани за породично и друго социјално и физичко окружење

- проблеми унутар породице (породични сукоби до слома породице, развод, самохрани родитељ, лоша породична дисциплина, смрт члана породице или драге особе)
- хроничне болести родитеља или других чланова породице (хронична стања и по живот опасна обољења, сида/ХИВ, психијатријске болести, постпартална депресија мајке, изложеност дрогама, алкохолу)
- агресивно понашање унутар породице, делинквенција, проституција
- неконзистентност васпитања
- крут и неприлагођен однос према развојним потребама детета
- дужа одвајања од породице (хоспитализација)
- злостављање и занемаривање детета у свим облицима
- одбацивање, напуштање детета (смештање детета у социјалну установу или хранитељску породицу)

- сиромаштво
- бескућништво
- изолација
- културна депривација породице (неписменост, имиграција)
- елементарне непогоде и друге катастрофе (земљотреси, поплаве, ратови, урбано насиље) – миграције
- разне врсте дискриминације
- изложеност дејству тешких метала
- непостојање услуга подршке.